

Po Jugoslaviji

Predsednik stranke dr. Kulovec je v nedeljo, 2. februarja, imel na zborovanjih krajevnih organizacij JRZ v Laškem in Celju programatičen govor, v katerem je obrazložil notranje- in zunanjepolitično stanje ter podal smernice za delovanje stranke.

Zunanja trgovina Jugoslavija 1940. Vojna ima velik vpliv na trgovinske razmere. Ta vpliv na zunanjo trgovino naše države se je stopnjeval v 2. polovici preteklega leta, ko se je vojna razširila tudi na Sredozemsko morje. Posledice so se pokazale v jesenskih mesecih (v septembru, oktobru in novembru), ko je naš izvoz nazadoval, dočim se je zadnji mesec (decembra) zopet popravil. V decembru 1940 smo izvozili 197.349 ton blaga v vrednosti 611.4 milijona dinarjev, v decembru 1939 pa 395.793 ton v vrednosti 728.4 milijona din. Naš izvoz je torej v primeri z decembrom 1939 nazadoval po količini za 50 %, po vrednosti pa samo za 16 %. V

1. 1940. se je naš celotni izvoz dvignil na 6689 milijonov din. L. 1940 smo imeli po izkazu naše trgovinske bilance izvojni presežek v višini 662 milijonov din, torej nekaj manj kot 1939, toda mnogo več ko 1938.

Vzgoji mladine posveča oblast banovine Hrvatske posebno skrb. Odredila je, da imajo učenci praznik tisti dan, ko je splošno sv. obhajilo. Ob šolskih izletih po nedeljah in zapovedanih praznikih mora uprava šole oskrbeti, da vsi učenci, odnosno dijaki prisostvujejo daritvi sv. maše v kraju izleta. Predpisuje se v šolah poučevanje cerkvenih pesmi. Profesorji, odnosno učitelji imajo dolžnost, da nadzorujejo dijake (učence) za časa službe božje v cerkvi! Zapoveduje se, da v bodoče ne sme več biti skupen, marveč ločen pouk v telovadbi moške in ženske mladine. Pri telovadnih vežbah in nastopih morajo dijakinje (učenke) nastopati v dostojni obleki.

Ob 70 letnici F. S. Finžgarja

V nedeljo, 9. februarja, ko bo došel »Slov. gospodar« v najbolj od prometa oddaljeno vasico, bo zvedel, vsak naš naročnik, da je dopolnil naš najbolj, najbolj znani ter priljubljeni ljudski pisatelj F. S. Finžgar 70 letni jubilej pri telesni krepkosti ter pisateljski čistosti in razgibanosti.

Ob omenku Finžgarjevega pomenljivega starostnega jubileja mu bo vsak zaveden Slovenec v duhu stisnil roko z željo, da bi nam ga ljubi Bog še ohranil, in z zahvalo, da je bilo pero tega izrednega moža tako obilno blagoslovljeno s koristno, zabavno ter podučno duševno hrano vsakemu od otroka do odraslega ter starčka, od izobraženca do najbolj priprostega kmetiča.

Jubilant Finžgar je bil in ostane Slovencem oni kmečki sin, ki je neizmerno veliko dal svojemu narodu od svoje nadarjenosti ter znanja. Vsa njegova dela pa odlikuje pred drugimi pisatelji ta prednost, da so umljiva vsem in bodo ostala za vso bodočnost neizčrpni zaklad poduka in zabave.

F. S. Finžgar je izšel iz pristne kmečke hiše, z njo je vedno čutil, njo je proučeval, za njo je pisal iz davno prošle ter zmagoslavne zgodovine Slovanov ter jo spominjal v svojih številnih spisih novejših dogodkov iz kmečkega življenja.

Kdo že ni večkrat skrbno prečital Finžgarjevega zgodovinskega romana »Pod sodbodnim soncem«!

Slovenci imamo mnogo izvornih in dobrih iger. Največkrat se vrstijo na naših odrih Finžgarjevi igrokazi: »Divji lovec«, »Naša kri«, »Veriga« in »Razvalina življenja«.

Knjige Mohorjeve družbe so vsikdar žele posebno priznanje ter pohvalo, kadar je izšla kot dar družbe povest izpod Finžgarjevega peresa.

Finžgarja se nauči ceniti že vsak slovenski

Žepne svetilke

izdeluje domača tvornica

RUDOLF PASPA

Zagreb, Koturaška 69

podeželski šolar, ko čita z največjim zanimanjem njegove pouka polne zgodbe v »Vrtcu«.

Pisatelj Finžgar, ki je še vedno pridno na delu s peresom, je storil nepopisno veliko za naš narod, ko je bil več let urednik Mohorjevih knjig in »Mladike«, ki se je razvila pod njegovim vodstvom v najboljši slovenski družinski list.

Finžgar je bil oni slovenski mož, ki je opravil glavno delo za odkup Prešernove rojstne hiše, da je postala narodna last ter je z nosil s trudom vanjo staro opremo iz Prešernove dobe.

Znameniti jubilent Finžgar se je rodil 9. februarja 1871 v vasi Dosloviče pri Breznici na Gorenjskem, blizu tam, kjer je bil doma naš največji pesnik Prešeren, s katerim je Finžgar v daljnem sorodstvu. Po dovršeni gimnaziji in bogoslovju je pel novo mašo leta 1894. Kaplan je bil na raznih župnijah. Ko župnik pa je služboval na treh župnijah od leta 1902—1936, ko je stopil v pokoj.

Ob 70 letnici g. jubilantu Finžgarju »Slov. gospodar« zagotavlja, da mu bo celotni slovenski narod ostal za njegovo veliko pisateljsko delo trajno hvaležen in ga bo štel med svoje najbolj zaslužne in najboljše može!

Novice iz domačih krajev

25 letnica smrti narodnega prosvetitelja in mučenika. Zadnje dni januarja je preteklo 25 let, kar je umrl po mučeniškem trpljenju g. Franc Muršič, župnik v Framu. Rodil se je pri Sv. Marjeti niže Ptuja. Posvetil je vse svoje moči kot duhovnik verski obnovi in narodni prebuditvi spodnještajerskih Slovencev. Radi navdušenega delovanja v cerkvi, v družtvih in na shodih so ga zamrzili nemškutarji in mu prisegli maščevanje. Svoje hudobne naklepe so uresničili z zahrbtno ovadbo ob mobilizaciji 1. 1914. Muršič je bil med prvimi žrtvami nemškutarskega ovađustva, ki ga je pahnilo za dolgo časa v graško ječo, iz katere se je vrnil po mučeniškem trpljenju kot komaj živ mrlič. Dne 28. januarja 1916 je umrl v Framu na posledicah trpljenja, katerega je preстал med prevozom v Gradec in v

graških zaporih. Slovo mu je govoril v Framu ob ogromni udeležbi jokajočega preprostega naroda davno pokojni g. dr. Anton Medved Narodni mučenik Muršič je bil velik prijatelj in najbližji sodelavec rajnega dr. A. Korošca Dal Bog, da bi duh in junaštvo rajnega g. ministra bodrila vse obmejne Slovence in jim bila kažipot v sedanjih resnih časih!

Seдемdesetletni jubilej priznanega živinozdravniškega strokovnjaka. V minulem tednu je obhajal v Mariboru 70 letnico g. Fran Pirnat, upokojeni živinozdravniški svetnik. Jubilent se je rodil v Cirkovcah pri Pragerskem. Gimnazijo je končal v Mariboru, živinozdravniško visoko šolo na Dunaju. Kot živinozdravniški priznani strokovnjak je služboval v Slovenj Gradcu in v Mariboru. Veliko njegove zasluge za povzdig kokošjereje in

Pisanje po jektu. Zgodovina se ponavlja. Babilonci so urezavali svoje hieroglife v opeke; Grki in Rimljani so imeli voščene tablice. Kasneje so le še umetniki imeli tako pisalo v rokah, ko so izdelovali bakroreze in lesoreze. Vsi drugi pišemo le še »površno«, ko s tinto ali svinčnikom devamo znake na površje papirja. Velikanski tehniški razvoj te dobe zahteva, da so vse obrtniške panoge vprežene v njen voz. V dele raznih strojev ali orodja iz vseh kovin in tudi iz najtršega jekla, ki morajo imeti navodila ali številke, je moči s posebnim pisalom brez vsakršne težave napisati navodila in številke. Nemška električna industrija je iznašla pisalo iz trde Wolframove kovine. Da more kdo kaj

Podkrajški Judež

Povest iz domačih hribov

5.

Prav nič zadovoljen pa ni bil z Judežem — coprnik Migeč. Ko se ga je Judež jel izogibati, je sprva mislil, da so ga pač kake muhe prijele. Toda kmalu je moral spoznati, da se ga je fant hotel rešiti in da je hotel začeti pošteno, delavno življenje. To ga je ujezilo in vznemirilo. Saj mu je bil Judež tak pomagač, da je bil težko brez njega. Kadar mu je bilo treba kož, je zagnal Judeža na lov; tudi večji del njegovih coprnij je bil tak, da mu brez Judeževe pomoči niso šle. Zato se je na vse kriplje trudil, da bi ga odvrnil od poštenega življenja in pridobil zopet zase. Ko zlepa ni uspel, je začel s hudim; grozil mu je, da ga bo zaradi ene ali druge lumparije naznanil. Judež pa je besedo obrnil; saj je vedel tudi on za marsikako hudobijo, ki bi bila Migeča spravila za kako leto na varno. Zdaj ga je coprnik jel na limanice vabiti; objubil mu je, da mu bo dajal na mesec tisoč dinarjev, če bo zanj delal. Pa tudi te ponudbe Judeža niso premotile. Nekega dne, ko je Judež proti večeru ravno prišel domov in se lotil popravila pri oknih, je prišel spet coprnik in je na harmonike zaigral poskočno arijo. Judež se ni zmenil zanj; ko pa Migeč le ni nehal, je revknil:

5

»Kaj pa hočeš?«

»Za ovset ti orglam, hihih,« se je zarežal Migeč.

»Pusti me s svojimi neumnimi norci! Jaz se ne ženim.«

»Kako da ne? Saj boš vzel najlepšo in najbogatejšo v vsej fari?«

»Koga?«

»Koga neki? Nadvorsko Julko, seveda, hehehe.«

»Ti —! Prekleti jezik, nikar ne uganjaj norcev, t rečem.«

»Ali ne boš Julke vzel?«

»Še v spanju nisem mislil na ženitev, z Julko pa še najmanj. Tako zmešan še nisem.«

»Noč in dan misliš nanjo.«

»Kaj? Kdo to pravi?«

»Meni moj salamonski špegelj.«

»Beži, beži! Poznam vse tvoje goljufije in tvoj salabolski špegelj.«

»Ti me še malo ne poznaš! Jaz imam v oblasti tako reči, da se ti še sanja ne.«

Oči so se mu zableščale kakor mački, uhlji so mu zamigali, zasukal je glavo sem in tja, da je čudno zašklepetala. Potem je zopet nastavljal harmonike na usta in zaigral zapeljivo ljubavno vižo.

»Nehaj!« se je zadržal Judež jezno.

»Ali je ne maraš, Julke, ha? Seveda jo imaš rad. Ležeš za njo in snudiš okoli nje. Pa to ti vse vkup ne

travnistva. Na teh dveh poljih je bil z vsemi močmi na delu z živo besedo in peresom. Mnogo je koristil našim kmetom in gospodinjam s številnimi razpravami in živinozdravnimi nasveti, katere je p...jal v poljudni obliki v »Slov. gospodarju«. G. Pirnat se je veselil obče priljubljenosti zaradi mirnega in prikupljivega značaja ter postrežljivosti napram kmečkemu narodu, kateremu je še danes radevolje na razpolago s praktičnimi predavanji. K pomenljivemu jubileju »Slov. gospodar« g. svetniku čestita z željo, da bi ostal zdrav, krepak, čil in delaven, kakor je pri sedemdesetih letih, tudi še za naprej!

Smrtna nesreča v drči. V Podpeci na Koroškem so spuščali hlude delavci po pol kilometra dolgi drči v gozdu grofa Thurna. Ker se je na spodnjem koncu drča nekaj pokvarilo, so zaustavili delo. Med popraviljem sta se podala dva delavca, ki sta bila zaposlena na sredi drče, pit vodo. Ko sta se vrnila, sta preslišala, da so zopet začeli s spuščanjem po drči. Po drči z največjo naglico pribrzeli hlood je zdrobil prsni koš 33 letnemu delavcu Alojzu Krancu. Medtem ko je od hlooda zadeti padel, je še pridrvel drugi hlood, ki je zadel nesrečneža v kolk ter je polomil žrtvi še hrbtenico, noge ter roke. Kranc je bil pri priči mrtev, njegov tovariš si je otel življenje s skokom iz drče.

Otrok umrl radi opeklina. Na Tolstem vrhu pri Guštanju se je rodil posestniku Paradižu trinajsti otrok. Žena drugega brata Paradiža je bila klicana k porodnici, doma pa je pustila 3 letnega sinčka in 7 letno hčerkico. Radi mraza se je fantek preveč pritisnil k zakurjeni peči. Fantku se je vnela obleka in na mah je bil ves v plamenih. V brezupnem stanju so ga prepeljali v bolnišnico, kjer je umrl zaradi prehudih opeklina.

Lov na steklega psa, ki je ogrizel 9 oseb. V Starem trgu in v Slovenj Gradcu je ogrizel stekel volčjak 9 oseb. Med temi 8 tako hudo, da so jih morali sprejeti v Pašturjev zavod v Celje. Ogrizel je tudi več drugih psov ter živali. Za steklakom se je počel lov. Oboroženi moški so zasledovali psa na kolesih. Orožnik ga je dohitel v Lepi vasi. Lopnil ga je s kolom po glavi tako, da ga je omamilo. Z lovsko puško oboroženi občinski stražnik je steklaka od blizu ustrelil ter usmrtil.

Celjan smrtno ponesrečil v Srbiji. V Rudovicah pri Baroševcu v Srbiji, ki je last družbe za izdelovanje ognjavarnih predmetov v Celju, se je zgodila koncem januarja nesreča, ki je zahtevala tri človeška življenja. Med delom se je nenadno odtrgala plast gline in za-

sula 32 letnega obratovodjo Jožefa Šparhaka in dva delavca. Reševalna dela so začeli takoj. Ko so podsute odkopali, so bili že mrtvi. Šparhakl je bil doma iz Celja. V zgoraj omenjenem glinokopu je bil zaposlen šele od 1. junija lanskega leta.

Jamski voziček hudo poškodoval mladega rudarja. V premogovniku v Pečovniku v celjski okolici je stisnil v rovu jamski voziček 21 letnega rudarja Karla Čatra iz Pečovnika. Poškodovalo mu je križ in zlomilo levo nogo pod kolonom.

Sestra utonila, brat rešen. Iz Radeč pri Zidanem mostu poročajo: Po nesrečnem naključju je gospa Zahrastnikova, ki se je vračala pozno v noči domov s svojim bratom, padla v temi v deročo vodo stranske potoške struge, ki služi za pogon številnih mlinov in tovarne »Peta«. Narasla voda je odnesla gospo s seboj. Gospa se je zamaš skušala uloviti za obrežne korenine ali nizko grmičevje, ki obrašča strugo. Zaman so bili vsi napore brata, ki se je pognal takoj za njo. V temni noči bi bili še njega kmalu požrli valovi deročega potoka. Na obupne kričke je takoj priteklo g. Suligoj, ki se je tačas mudil pri čevljarju Kendi. Ko je videl, da sam ne bo nič opravil, je stekel še po njenega sina Franca. S skupnimi močmi sta gospo in njenega brata rešila iz deročega potoka. Vendar so bili vsi poizkusi, da bi gospo obudili v življenje, brez uspeha. Gospa je bila že mrtva, njen brat pa si je kmalu opomogel.

Blagoslovitev Slomščekovega dij. doma

Na Svečnico ob 3. uri popoldne se je zbralo v Tomšičevem drevoredu v hiši, kjer je nekdanj bila kavarna, mnogo zastopnikov katoliških ustanov in organizacij, da prisostvujejo pomenljivemu dogodku: blagoslovitvi Slomščekovega dijaškega doma. To bo dom, v katerem se bodo vzgojevali bodoči učitelji po načelih največjega slovenskega vzgojitelja svetniškega škofa Slomškega. Dom je blagoslovil prevzvišeni g. dr. Tomažič, ki je v lepem govoru poudaril visoki namen in veliki pomen novega doma za narod in domovino. Govorili so še prof. Živortnik kot predsednik zadruga za ta dom, inšpektor dr. Žitnik kot zastopnik bana, g. Puš za Kmečko zvezo, g. Kopriva za Slomščekovo družbo in ravnatelj učiteljskega dr. Sušnik. Med navz žimi so bili predsednik Prosvetne zveze rektor dr. Hohnjec, sreski načelnik dr. Šiška, dr. Leskovar, ravnatelj Hrastelj itd. Nebeški blagoslov in božja milost boji vedno nad zavodom in vsemi, ki se bodo v njem vzgojevali!

Oblast je napravila red. V zadnji številki smo poročali o ceni pšenice v Prekmurju in rekli, da se je kupovala že po 550 din. Zdaj je oblast stopila tem špekulantom na prste in določila ceno 313 din tako za rž kakor za pšenico. Hvaležni smo oblasti za ta odločen nastop.

Avstralski strelec. Avstralski strelci se posebno odlikujejo v angleški ofenzivi v Libiji

bo pomagalo. Pravim ti, ne bo ti gratalo, če ti ne pomagam.«

»Vohun prekleti —!«

»Aha, torej priznaš! Meni nisi nič novega priznal. Nas eden se naredi nevidnega; jaz sem povsod in nisem nikjer, vse vidim, vse vem.«

»Ti si sam živi hudobec!«

»Oho! Nikar ne ozmerjaj svojega najboljšega prijatelja! Nihče ti ne more pomagati kakor le jaz... Ti si zaljubljen v Nadvorsko. Jaz ti jo skomandiram. Vem za pravo pot. Oblast in moč sta mi dana. Le mene se moraš spet držati kakor nekoč. Reci da in čez pol leta boš njen mož.«

Zdaj pa je prekipela jeza v Judežu. Planil je k Migcu, ga lopnil po rami in zarjul nad njim:

»Če se mi takoj ne izgubiš, te zaženem po bregu dol, da boš v grabnu lahko pobiral svoje kosti. Izgubi se! Ne maram te več videti, ti — ti goljuf, lump hudobni!«

Migec se je potuhnil in jel prestrašeno stokati:

»Ne udari me... nikar... ne stori mi kaj... saj grem.«

Urno se je pobral in jo ucvrl po globači dol. Komaj pa je bil na varnem, je siknil sovražno:

»Počaj me, pobič, tega ti ne bom odpustil! Tako ti bom zagodel, da boš še rad prišel do mene in me še prosil. Pa mi boš drago plačal!«

Spodaj na travniku se je ustavil in je nalašč zaigral poredno pesem na svoje harmonike.

Naslednje tri tedne se Migec ni prikazal. Lazil je po sosednjih dolinah in je prodajal lahkovernim ljudem svoje »čudežne« maže in koreninice. Šele sredi novembra se je spet prikazal v Podkrajju, prevohal je vas, da bi mu ne ušli kakki babji marnji, nekega večera pa je kakor slučajno primahal iz lesa proti Nadvorniku. Nadvorski Peter je pod lesom grabil listje, ko je iznenada stopil iz grmovja Migec.

»O, Jaka! Od kod pa ti?« ga je Peter nagovoril.

»V Podhovskem lesu sem bil,« je odgovoril Migec.

»Toštino seme sem šel nabirat.«

»Čemu pa ti bo?«

»Kdor zna, se s tem lahko nevidnega naredi.«

»Ti gotovo znaš. Na, kar poskusi zdajle pa izgini!«

»To ni kar tako. Najprej ga je treba v pasji masti opeči, potem pa na mesecu posušiti, kadar je o polnem. Ko se bo tvoja sestra ženila, takrat ti bom to coprnijo pokazal, če me boste povabili.«

»Tedaj? Haha! Dotlej bom moral pa dolgo čakati.«

»Saj se ženi — ljudje pravijo, da bo Jurača vzela.«

»Jurača je figo pokazala. Julka je izbirčna. Ta bo moral že vseh deset čednosti imeti, kogar bo ona hotela.«

Tedaj se je jel coprnik na vso moč režati: »Hehehehehehehehehehehehehe.« Kar tresel se je in migal z vsemi udi. Zmeraj znova ga je posilil smeh: »Hehehehehehe...«

napisati na jeklo ali drugo kovino, je treba, da spusti električni tok med pisalo in podlago. Jeklo se električno segreje in zmečha in s pisalom pišeš po njem skoraj tako kot po papirju.

Črnci se ne rodijo črni. Malokdo ve, da črnci ne prihajajo na svet črni. Pri rojstvu je njihova koža svetlosiva, včasih prav bela. Šele po dveh, treh tednih postane koža temnejša, čez dober mesec po rojstvu pa je mali črncik prav tako črn kot njegovi starši. Zanimivo pa je, da se pri križanju črne in bele rase utegne pri novorojenčkih pojaviti črna barva kože šele po nekaj rodovih. Tako lahko na priliko dobita mulatska starša, ki sta svetle polti, otroka, ki bo imel popolnoma črno kožo.